

Skriftlig samfundsfag

Indhold

OM SKRIFTLIGHED I SAMFUNDSFAG:.....	2
SPØRGEORD OG OPGAVENTYPER:.....	2
Redegørelse:.....	2
Spørgsmål med hv-ord:	2
Opstil hypoteser:	2
Argumentation:	4
Opstil / anvend model:.....	5
Beregninger:	8
Undersøgelse:.....	10
Sammenligning:	12
Diskussion:.....	13
Notat:.....	15
Vurdering:.....	16

OM SKRIFTLIGHED I SAMFUNDSFAG:

At kunne skrive samfundsfagligt er væsentlig for at blive rigtig god til samfundsfag. Skriftlig udtryksfærdighed understøtter mundtlig udtryksfærdighed. Derfor møder du samfundsfaglig skriftlighed på mange måder, afhængigt af det niveau du har faget på. Der skrives samfundsfagligt i den daglige undervisning, i skriftlige hjemmeopgaver, i AT- og eksamenssynopsis, i SRO og SRP og til skriftlige årsprøver, terminsprøver og eksamen i samfundsfag på A-niveau.

I skriftlige hjemmeopgaver, til skriftlige årsprøver, terminsprøver og eksamen kan du møde forskellige *spørgeord* og *opgavetyper*, tilsammen kaldet *genrer*. Dem vil du kunne finde forklaret i dette dokument, således at du forhåbentlig aldrig er i tvivl om, hvad det er, der forventes af dig i en skriftlig opgave.

SPØRGEORD OG OPGAVENTYPER:

Redegørelse:

En redegørelse er en struktureret gennemgang af en eller flere bilag (tekst, tabel, figur) styret af den problemstilling / det fokus som angives i opgaveformuleringen. *Det handler om at udlede det væsentligste på baggrund af den angivne problemstilling / fokus.*

Spørgeordet redegørelse anvendes ikke i skriftlige eksamensopgaver på A-niveau i samfundsfag. Men du kan blive bedt om at redegøre i den daglige undervisning, i hjemmeopgaver, til mundtlig eksamen på C-niveau og i større skriftlige opgaver som SRO (2.g) og SRP (3.g).

Spørgsmål med hv-ord:

Spørgsmål kan indledes med traditionelle hv-ord som f. eks. *hvad* og *hvilke*.

De anvendes som regel på det redegørende eller undersøgende niveau i forbindelse med databehandling.

Eksempler:

Hvad kan der ud fra tabel 1 udledes om udviklingen i det danske sygehusvæsen? Besvarelsen skal understøttes af beregninger, der tydeliggør udviklingen.

Hvad kan der ud fra tabel 1 udledes om udviklingen i udvalgte offentlige sektorers udgifter? Besvarelsen skal understøttes af beregninger, der tydeliggør udviklingen.

Hvilke kulturelle mønstre kan udledes af tabel 1?

Opstil hypoteser:

Når du bliver bedt om at lave en **forklarende hypotese**, så handler det om, at du skal bruge sin faglige viden til at begrunde et fænomen. En hypotese er en påstand, som du ikke med sikkerhed ved om er rigtig, men du skal bruge din viden fra samfundsfagstimerne til at argumentere for at hypotesen sandsynligvis er rigtig. En "hypotese, der kan forklare..." er en kort forklaring på noget, du har iagttaget, når du læser en tabel eller en figur.

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

Når man skal udarbejde en hypotese består arbejdet af tre dele. Den samlede besvarelse skal bestå af:

1. En iagttagelse (noget du kan konstatere ud fra en tabel, en figur eller andet materiale) og i samme sætning
2. En forklaring på din iagttagelse. Hvorfor det ser ud, som det ser ud?
3. En begrundelse, hvor der argumenteres for at din forklaring er sandsynlig ud fra din faglige viden og din kendskab til teori og faglige begreber.

Besvarelsen kommer dermed til at bestå af en forklarende hypotese, som består af en iagttagelse og en forklaring. Derefter en begrundelse, der er adskilt fra selve hypotesen. Det er en god hovedregel at hypotesen skal indeholde ordet "fordi" eller "da". Det er med til at sikre, at iagttagelsen ikke bare er en iagttagelse, men bliver efterfulgt af en forklaring/påstand. Det er netop dette, der gør det til en forklarende hypotese.

Rammen for din besvarelse kommer dermed til at se sådan ud:

Hypotese:

Din iagttagelse: FORDI forklaring på din iagttagelse:

Som så efterfølges af en **begrundelse**:

Eksempel på opgave og besvarelse:

(NB. der er her kun givet en af de tre hypoteser, der spørges til)

- 1b. I tabellen nedenfor vises gennemsnitlige stemmeprocenter i Danmark for folketingsvalg, kommunalvalg og valg til EU-parlamentet. Opstil tre hypoteser, der kan forklare forskellene i valgdeltagelsen ved de tre typer valg. Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

	Gennemsnitlige stemmeprocenter 1999-2009
Folketingsvalg	86,0
Kommunalvalg	70,4
Valg til Europaparlamentet	52,6

EKSEMPEL PÅ BESVARELSE

Hypotese 1:

Stemmeprocenten til Folketingsvalget er højere end til Europa-parlamentsvalget, *fordi* mediedækningen af et valg har stor indflydelse på valgdeltagelsen.

Begrundelse:

Den danske valgdeltagelse er størst ved Folketingsvalgene, fordi den politiske meningsdannelse og den politiske socialisering i høj grad sker gennem medierne. Folketingsvalg får størst

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

opmærksomhed i de landsdækkende medier, og lavest i Europaparlamentsvalg, hvor medierne nedprioriterer valg i forhold til folketingsvalg. Manglende viden om et valg fratager vælgerne lysten til at stemme, og i det moderne samfund har man tillagt medierne rollen som informant. Mediernes dagordensættende funktion betyder at medierne bestemmer hvad vi skal mene noget om. Hvis medierne fokuserer meget mere på Folketinget end på Europaparlamentet, vil vi i højere grad tage stilling og stemme ved et Folketingsvalg end ved Europaparlamentsvalg.

Argumentation:

Når du bliver bedt om at argumentere for eller imod fx et citat, er det vigtigt, at du argumenterer. Du skal med andre ord forestille dig, at du skal argumentere for eller imod de udsagn, som fremkommer i citatet. Når du skal argumentere, er det vigtigt, at du bruger begreber, teorier og din øvrige faglige viden til at argumentere for, at citatets indhold er rigtigt eller forkert.

Du skal med andre ord ikke redegøre for begreber, teorier eller viden, du anvender. Du skal bruge din samfundsfaglige viden til at argumentere for, at forfatteren til citatet har ret eller uret. Du skal være debattør på et fagligt grundlag.

Det betyder, at du skal være meget opmærksom på, hvad der står i citatet. Find ud af:

- Hvad handler citatet om
- Hvilke argumenter bruges der i citatet
- Hvilke modargumenter findes der til citatets argumenter (hvis du skal argumentere imod)
- Hvilke begreber, teorier og faglig viden kan bruges for at styrke din argumentation.

Husk at du ofte vil opleve, at der er nogle krav til fagligheden i din argumentation. Det kan være, at du skal argumentere liberalistisk. Det betyder, at der er nogle krav til, hvad det er for nogle faglige begreber, som du skal bruge i din argumentation. *Husk at det ikke giver noget at redegøre for, hvad liberalisme er. Du skal anvende liberalismen til at styrke din argumentation.*

En god argumentation *kunne* indeholde (ifølge Toulmins argumentationsmodel):

- 1) **Påstand:** Det standpunkt, som afsenderen søger modtagerens tilslutning *til* → **derfor (så)**.
- 2) **Belæg:** Den grund, som afsenderen giver modtageren, for at modtageren skal tilslutte sig påstanden → **fordi (da)**.
- 3) **Hjemmel:** Den generelle regel, der *gør* at modtageren *bør* acceptere påstanden på baggrund af belægget. → **eftersom (i henhold til)**.

Det er ofte i forbindelse med hjemlen, at kravene fra spørgsmålsformuleringen bliver fremtrædende.

Eksempel på opgave og opgavebesvarelse

Opgave:

1b. *Argumentér ud fra et idealistisk synspunkt for Erik Boels syn på EU's mulige udvidelse med Tyrkiet.*

EU's største udenrigspolitiske udfordring kommer i dag fra Mellemøsten, og den består i kombinationen af autoritære styreformer og trøsteløse unge befolkningsgrupper og islamisk fundamentalisme, der øger faren

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

for ustabilitet og terror. Et moderne muslimsk Tyrkiet kan som medlem af EU give Tyrkiet såvel som EU en helt anden pondus og legitimitet i regionen, end begge aktører ville have hver for sig.

Erik Boel. EU og naboerne. Den Danske Europabevægelses tænketank Ja til Europa 2009.

Besvarelse:

EU vil opnå fordele ved at udvide med Tyrkiet, da EU's største udenrigspolitiske udfordringer i dag kommer fra Mellemøsten. Ud fra idealismen vil et EU samarbejde med Tyrkiet styrke verdensfreden, da Tyrkiet vil kunne agere positivt i Mellemøsten og Centralasien samt i forholdet til Rusland. Målet for det internationale samfund er en verdensregering, da der herved skabes fred verden over, hvilket er muligt pga. den øgede interdependens. Ved at inddrage flere parter i EU opnås en større demokratiudbredelse, hvilket i henhold til den demokratiske fredstese vil skabe fred i verden. Samtidig vil en udvidelse med Tyrkiet styrke EU's militære sikkerhedspolitik med henblik på at skabe verdensfred. Ved at der bygges bro til Mellemøsten styrkes den bløde sikkerhedspolitik, der opstår demokratiudbredelse verden over og den militære sikkerhedspolitik styrkes i et fredsbevarende henseende. En udvidelse med Tyrkiet vil altså bidrage til verdensfreden.

Opstil / anvend model:

Du kan i skriftlige (eksamens)opgaver blive bedt om at udarbejde en model. En model illustrerer nogle sammenhænge i en forenklet form, dvs. en forenkling af virkeligheden. F.eks. kan en model indeholde en oversigt over (nogle af) de variable, der er årsag til (eller konsekvens af) en given problemstilling.

En model kan ikke stå alene, men skal suppleres med nogle uddybende bemærkninger, hvor du forklarer og begrundet de viste sammenhænge. Typisk vil det være sådan, at du skal give en faglig begrundelse for de pile, som du har tegnet. Der skal bruges begreber, teori og/eller viden i dine faglige begrundelser.

Lidt forenklet handler det ofte om at være kreativ og beskrive nogle tendenser eller mønstre ved hjælp af "kasser" og "pile"

Kasser kan fx (i Word) tegnes med brug af Indsæt, Tekstboks og pile kan tegnes med Indsæt, Figurer:

I (eksamens)opgaver kan du blive bedt om at:

Opstille en model

Her skal du på baggrund af noget materiale eller din faglige viden opstille en model, der angiver nogle faktorer/baggrundsvariable, som påvirker en problemstilling.

Anvende en model

Her får du i bilagsmaterialet udleveret en model, som du skal kunne anvende til at tydeliggøre faglige sammenhænge.

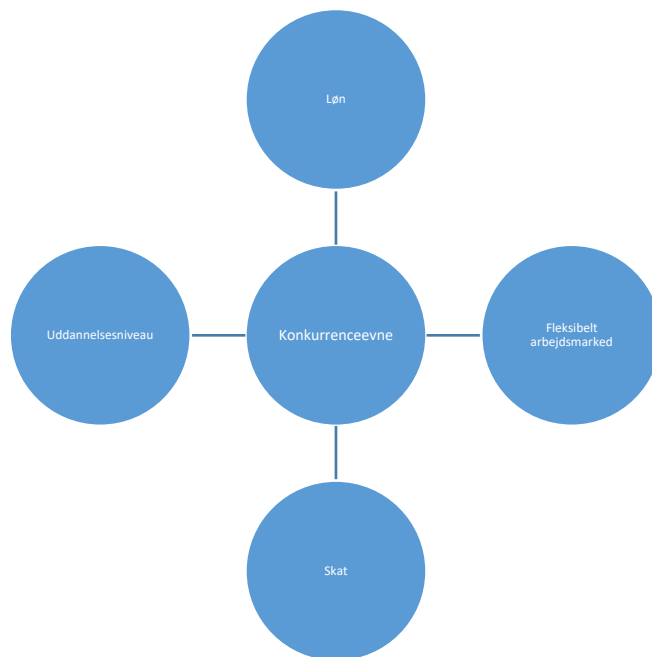
Eksempel på opgave og besvarelse:

1b Opstil en model, der indeholder fire faktorer, som har betydning for Danmarks konkurrenceevne, som det fremgår af figur 1.

Modellen skal understøttes af faglige begrundelser.

Den danske konkurrenceevne:

En god konkurrenceevne er afgørende for den danske økonomi. Dette handler nemlig om Danmarks handelsmuligheder i et internationalt marked, og påvirker både arbejdsmarkedet og den økonomiske vækst. Overordnet påvirkes konkurrenceevnen af faktorer som fx:

ET EKSEMPEL:

Fleksibelt arbejdsmarked:

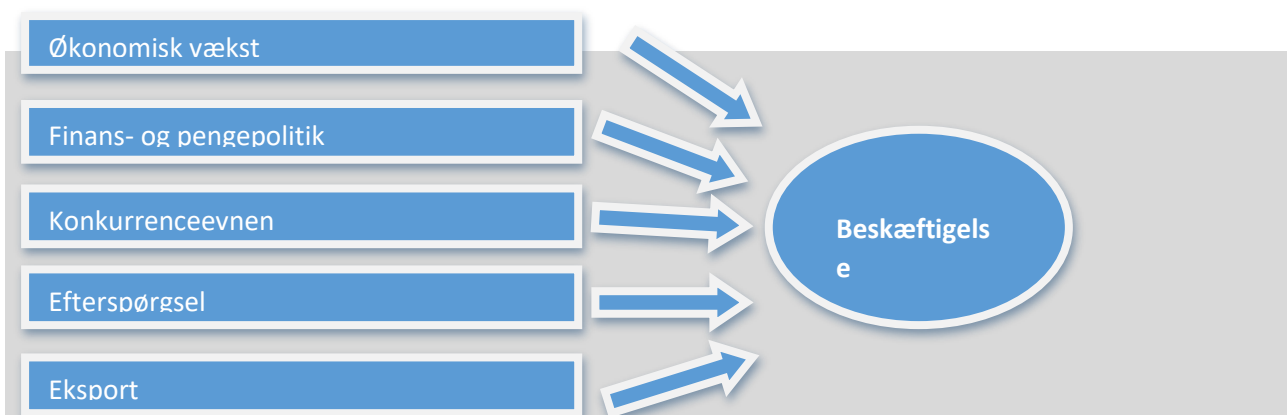
Afgørende for en virksomhed er, at den let kan fyre og ansætte medarbejdere. Den danske flexicurity model giver et dynamisk og fleksibelt arbejdsmarked, hvor virksomhederne let kan fyre de ansatte og hvor lønmodtagerne har et socialt sikkerhedsnet der sikrer dem en indkomst. Samtidig med sikrer den danske arbejdsmarkedsmodel lønmodtagerne mulighed for efteruddannelse, så de bliver tilpasset fremtidens arbejdsmarked. Endvidere betyder det meget, at der er gode rammer for arbejdstagerne, så børnepasning, familieliv og karriere kan gå op i en højere enhed.

Endnu et eksempel på opgave og besvarelse:

Eksempel:

Opstil en model om årsager til ændringer i beskæftigelsen.
Modellen skal underbygges af faglige begrundelser.

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

Finans- og pengepolitik

Beskæftigelsen bliver påvirket af hvilken form for finanspolitik der føres i det pågældende land. Hvis der fx føres ekspansiv finanspolitik vil dette betyde at man øger offentlige udgifter hvilket vil medvirke øget beskæftigelse. Dette er også tilfældet for ekspansiv pengepolitik hvor renten sættes ned. Dette medfører højere investeringer samt højere forbrug. Da efterspørgslen herved bliver større vil der også komme højere beskæftigelse samt lavere ledighed. Det modsatte vil ske hvis der i stedet føres kontraktiv finans- og penge politik, der grundlæggende går ud på det modsatte og derfor også har den modsatte effekt.

Konkurrenceevne

Den øgede globalisering har medført at den nationale konkurrenceevne er af stor betydning for det enkelte lands økonomi. Hvis landets konkurrenceevne ikke er god nok kan landets virksomheder ikke klare sig og de vil efterhånden lukke eller evt. flytte produktionen til udlandet. Dette vil medføre et voldsomt tab af arbejdspladser og vil derfor påvirke beskæftigelsen. Konkurrenceevnen kan også blive svækket af fx kursfald i andre lande samt stigende store stigninger i lønninger (løn konkurrenceevnen) i sit eget land i modsætning til de lande der handles med.

Efterspørgsel:

Det er yderst afgørende for beskæftigelsen at der er en høj efterspørgsel på vare. Hvis efterspørgslen er meget lav vil dette medføre at virksomheder vil blive presset til at afskedige. Dette har været et stort problem under finanskrisen. Dette skyldes at alle er ramt af den økonomiske krise og derfor ikke har mulighed eller lyst til at forbruge i samme grad. Dette medfører altså at efterspørgslen på varen falder og der foretages fyringer.

Eksport

Den internationale efterspørgsel efter fx danske varer og tjenester beskæftiger en meget stor del af den danske befolkning. Eksporten er altså den primære "vækstmotor" i den danske økonomi og med **en negativ udvikling i eksporten vil dette medføre at aktiviteten vil falde væsentligt og der vil dermed også ske en væsentlig reduktion af beskæftigelsen.**

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

Beregninger:

I nogle opgaver skal der laves beregninger ud fra nogle tal i en tabel. Beregninger omfatter **indekstal**, **procentvis vækst** og **procentvise andele**.

Når der skal foretages beregninger, er det vigtigt at holde sig for øje, at beregninger skal bruges til at tydeliggøre en faglig pointe, oftest en udviklingstendens eller en faglig sammenhæng. Derfor kan beregningen ikke stå alene. Kravet om beregning vil altid blive stillet som en del af en opgave og aldrig kun som en isoleret opgave, hvor der udelukkende skal foretages en beregning.

Da beregningerne skal tydeliggøre en udviklingstendens eller faglig sammenhæng, danner de et godt grundlag for at kunne foretage nogle rigtige konklusioner om udviklingstendenser eller faglige sammenhænge. Dermed er det også sagt, at du ikke skal skrive alle *udregningerne*, men skrive *resultaterne* typisk i form af en tabel med indekstal, tal for procentvis vækst eller tal for procentvis andel. Du skal regne på alle tallene for at være sikker på, at du ikke mister pointer i det samlede billede. Det er altså IKKE nok at regne nogle få tal om. Eventuelt kan du skabe yderligere overblik ved at fremstille resultaterne i et diagram. Tabellen skal sættes ind i besvarelsen på det sted, hvor du omtaler den.

Eksempel på opgave og besvarelse:

INDEKSTAL

Opgave:

1a. Hvad kan der af tabel 1 udledes om den økonomiske udvikling i Danmark? Besvarelsen skal understøttes af beregninger, der tydeliggør udviklingen, og du skal anvende viden om mål for god økonomi.

Tabel 1. Indikatorer for udviklingen i dansk økonomi.

	2007	2008	2009
BNP, mio. kr. (løbende priser)	1.691.472	1.737.448	1.662.369
Ejendomssalg (antal enfamiliehus)	46.650	35.271	28.636
Antal fuldtidsledige	61.071	55.109	112.144
Offentlig gæld, mio. kr.*	462.800	593.800	688.100

Kilde: Danmarks Statistikbank.

* Offentlig gæld opgjort efter ØMU-kriterier.

Tabel 1 Indikatorer for udviklingen i danske økonomi	2007	2008	2009
BNP, mio kr. (løbende priser)	1.691.472	1.737.448	1.662.369
Ejendomssalg (antal enfamiliehus)	46.650	35.271	28.636
Antal fuldtidsledige	61.071	55.109	112.144
Offentlig gæld, mio. kr.	462.800	593.800	688.100
Indekstal			
BNP, mio kr. (løbende priser)	100	102,7	98,2
Ejendomssalg (antal enfamiliehus)	100	75,6	61,3
Antal fuldtidsledige	100	90,2	183,6
Offentlig gæld, mio. kr.	100	128,3	148,6

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

Eksempel på beregning af indekstal med udgangspunkt i Tabel 1:

Indekstallet for BNP i 2008 beregnes som: $1.737.448/1.691.472 \times 100 = 102,7$

Her er 2007 basisåret.

Besvarelse:

Udviklingen i dansk økonomi.

For at opnå et tydeligt overblik over den økonomiske udvikling i perioden 2007-2009, beregnes af værdierne i tabel 1 indekstal med udgangspunkt i startåret 2007. I ovenstående tabel, der viser indekstallene for tabel 1 i opgavesættet med basisår 2007, kan man se, at tendensen for BNP er tydelig. Gennem perioden er der tale om en lille stigning og herefter et fald i væksten, hertil kommer at der er tale om løbende priser, hvilket betyder at perioden har været præget af en gennemsnitlig inflationsrate på ca. 2 %, samtidig med at væksten er gået i stå.

I perioden falder ejendomssalget kraftigt, faktisk med hele 38,7 procent fra 2007 til 2009. Det skyldes at ejendomsmarkedet er meget følsomt overfor konjunktursvingninger. Der er få mennesker der ønsker at købe fast ejendom i en lavkonjunktur, da det er en stor investering der ofte forgælder køberen betydeligt, og de fleste samtidig er bange for ikke at kunne afsætte deres nuværende hus. Det betyder at ejendomspriserne falder når efterspørgslen falder, og det medfører at husene mister værdi, og man derfor ikke har lige så stor friværdi at belåne sit hus for, hvilket lægger en dæmper for økonomien. Ejendomssalget i perioden fra 2007 viser således en usund udvikling for den danske økonomi.

Det, som tydeligst viser nedgangen i dansk økonomi, er antallet af fuldtidsledige, som er gået fra 61.071 i 2007 til 112.144 i 2009. Ud fra beregninger til indekstal, kan det ses, at der er sket en stigning på 84 % fra basisåret 2007 til 2009. Der var et lille fald i antal arbejdsløse i 2008 på 10 %, men det var inden krisen for alvor tog fat og skabte arbejdsløshed.

Den offentlige gæld steg voldsomt fra 2007 til 2009, fra 462.800 mio. kr. til 688.100 mio. kr. Det var altså en stigning på 48,6 % på bare to år. Dette skete til dels fordi, at staten førte ekspansiv finanspolitik for at afbøde krisens påvirkninger, bl.a. ved at igangsætte offentlige investeringer.

PROCENTVIS VÆKST/FALD og ANDELE:

Eksempel på opgave:

1. Hvad går de demografiske udfordringer ud på? Udregn procentændringer og andele på baggrund af nedenstående tabel. Inddrag resultaterne i argumentationen.

Generer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

BEFOLKNINGSFREMSKRIVNING FOR HELE LANDET

Enhed: Antal

	2012	2020	2030	2040	2050
I alt	5 580 516	5 725 171	5 919 881	6 065 386	6 158 634
0-9 år	647 751	608 105	683 607	698 070	672 361
10-19 år	697 832	668 484	618 158	693 700	708 291
20-29 år	663 665	760 336	732 540	685 992	763 340
30-39 år	716 036	659 322	774 537	749 887	704 741
40-49 år	814 775	741 726	650 830	766 810	743 746
50-59 år	721 520	790 057	718 951	629 405	745 942
60-69 år	690 718	663 981	743 807	682 839	601 248
70-79 år	397 856	562 700	575 336	663 480	621 579
80-89 år	190 528	224 335	359 887	386 604	470 111
90-99 år	38 911	44 932	60 481	105 773	121 824
100 år og derover	924	1 193	1 747	2 826	5 451

Kilde: Danmarks Statistik. Befolkningsfremskrivning 2013.

Procentvis stigning: Eks: 0-9 år: $(672.361 - 647.751) / 647.751 \times 100 = 3,8 \%$

Procentvis fald: Eks: 30-39 år: $(704.741 - 716.036) / 716.036 \times 100 = -4,6 \%$

Procentvise andele: Eks: 0-9 år: $(672.361 / 6.158.643) \times 100 = 10,9 \%$

Undersøgelse:

I en undersøgelse er der et spørgsmål, der skal besvares. Det kan være "Undersøg hvad der i tabellerne kan udledes om udsigterne for dansk økonomi", eller "Undersøg hvad tabellerne viser om ligestilling blandt indvandrere". Dermed skal der også gives tydelige svar. Til undersøgelsesopgaver følger altid flere bilag enten figurer og/eller tabeller med statistisk materiale eller tekster.

Det er oftest nemmest at behandle bilagene et ad gangen, men en bedre fremgangsmåde er at tage udgangspunkt i opgavespørgsmålet og inddrage bilagene som det er relevant.

Undersøg hvad de enkelte dele af bilagene viser, og om der er sammenhænge på tværs af bilagene. Undersøgelser kræver bevisførelse/dokumentation. Dvs. du skal vise/skrive, hvordan du når frem til dine konklusioner. Dette gøres ved at inddrage tal-eksempler eller citater fra bilagsmaterialet.

Efterfølgende skal du fortolke, hvad disse tal eller citater betyder. Brug din samfundsfaglige viden til at sætte tal og citater ind i en faglig kontekst; hvorfor viser tabellerne, det de gør? Hvordan skal citaterne forstås?

Du skal altid afslutte med en opsummering, der besvarer opgavespørgsmålet.

Oversigt over undersøgelser:

1. Forklar meget kort hvad bilagene er og handler om.

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

2. Undersøg hvad bilagene viser. Inddrag eksempler – tal eller citater – fra bilagene. Skriv på tværs af bilagene i stedet for at redegøre for bilagene et ad gangen.
3. Fortolk hvad tal og tekst betyder.
4. Lav en kort opsummering der besvarer opgavespørgsmålet.

Eksempel på opgave og besvarelse:

Opgave:

Undersøg, i hvor høj grad kriterierne for vellykket integration (bilag A1) er opfyldt ifølge materialet i bilag A2.

NB. Bilagene A1 og A2 kan ikke ses her.

Besvarelse:

Tabellerne i bilag A2 er fra tre forskellige statistiske undersøgelser, og giver indblik i forskellige aspekter af integrationen i Danmark. Bilag A1 er fire kriterier for vellykket integration opstillet af regeringens tænketank om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark fra 2001. For hver af disse kriterier anvendes tabellerne fra A2 til at besvare i hvor høj grad kriterierne er opfyldt.

For kriteriet om *Danskkundskaber og uddannelse* viser tabel 1 en generel stigning i uddannelsesfrekvensen blandt ikke-vestlige indvandrere, især blandt kvinderne fra 5% til 23%, men viser også, at ikke-vestlige indvandrere ligger under danskere i uddannelsesfrekvensen.

For kriteriet om *Forsørgelse* viser tabel 2 at ikke-vestlige indvandrere ikke i samme grad som danskere er selvforsørgende, men efterkommere nærmer sig danskernes selvforsørgelsesgrad. Desuden viser tabellen at jo yngre indvandrere og efterkommerne er jo større grad af selvforsørgelse.

For kriteriet om *kontakt mellem udlændinge og danskere* så viser tabel 4, at der er et markant fald i at hente ægtefæller i udlandet for mænd fra 68 til 40% og for kvinder fra 52 til 23% fra 2001 til 2007. Desuden viser tabel 4 at der er en markant kønsforskel, hvor kvinderne i langt højere grad vælger at gifte sig med danskere. Tabel 1 viser en stigende uddannelsesfrekvens og tabel 2 viser en stigende erhvervsfrekvens, hvilket begge vidner om en stigende kontakt til danskere.

For kriteriet om *værdier og normer* viser tabel 3 en overrepræsentation af mandlige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande i kriminalitetsindekset. Derimod viser tabel 5 ens holdning mellem indvandrere og danskere til 3 af 4 værdispørgsmål, mens indvandrerne i højere grad end danskerne mener, at det er ydmygende at modtage penge man ikke har arbejdet for.

Man ser generelt en positiv udvikling væk fra en segregation mod en integration. Dette kan skyldes en mere målrettet integrationspolitik samt en positiv økonomisk udvikling siden 1997, der gør det nemmere at integrere indvandrere på arbejdsmarkedet. Desuden kan det hænge sammen med den stramme indvandringspolitik ført af V-K regeringen, der har nedbragt antallet af nye indvandrere.

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

Det kan konkluderes at specielt kriterierne om selvforsørgelse og overholdelse af landets love ikke er opfyldt, at alle udviklingstendenser i tabelmaterialet går i retningen af større opfyldelse af kriterierne, og at for uddannelsesfrekvens og for værdispørgsmål er kriterierne meget tæt på at være opfyldt.

Sammenligning:

En sammenligning vil ofte – men ikke altid – være af tre tekster/artikler, f.eks. *”Sammenlign artikel A1, A2 og A3’s syn på den økonomiske globalisering”*.

I en sammenligning skal du gå emnemæssigt frem på tværs af artiklerne. Dvs. du skal ikke redegøre for, hvad der står i de forskellige bilag et bilag ad gangen, men i stedet tage fat i et emne og behandle forskelle og ligheder for alle bilagene. Det er derfor en god ide, at inddrage alle artiklerne allerede i første afsnit af din besvarelse.

Vær opmærksom på at du oftest bliver bedt om at sammenligne et bestemt emne, f.eks.: *”Sammenlign synet på europæisk integration i bilag A1, A2 og A3”*. Du skal altså ikke sammenligne alt i bilagene, men kun bilagenes *”syn på europæisk integration”*.

”Europæisk integration” kan f.eks. adskilles i politisk og økonomisk integration, og du kan dermed først sammenligne bilagenes syn på økonomisk integration og derefter deres syn på politisk integration.

Du skal inddrage samfundsfaglig viden i din sammenligning (teori og begreber). Specielt spørgsmålet om hvorfra forskellene kommer, skal forklares med samfundsfaglig viden, og vil oftest handle om forskelligt teoretisk eller ideologisk udgangspunkt.

En sammenligning skal altid afsluttes med en opsummering af hovedforskelle og hovedligheder.

Oversigt over sammenligninger:

1. Sammenlign spørgsmålsformuleringens emne på tværs af bilagene.
2. Hvordan og hvorfor er forklaringerne forskellige?
3. Opsummering af hovedforskelle og hovedligheder.

Eksempel på opgave og besvarelse:

Bilagene til opgaven kan ikke ses her. Besvarelsen er forkortet.

Opgave

Sammenlign de opfattelser af den danske velfærdsstats udvikling som kommer til udtryk i bilag A1, A2 og A3.

Besvarelse

Bilag A1 ser problemet i velfærdsstatens udvikling som værende markedsgørelsen af den offentlige sektor, hvilket medfører, at penge og kontrakter bliver afgørende, og fortrænger de bløde værdier. Modsat beskrives i A2, at de ’onde’ kræfter i denne sammenhæng er udviklingen af *”den altfavnende stat”*, hvor staten i stigende grad varetager funktioner individet og familien kunne varetage. I A3 beskrives velfærdsstatens udvikling ikke i et negativt perspektiv, men derimod som *”den vigtigste – Til sikring af landets konkurrenceevne”*.

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

Bilag A1's forståelse af velfærdsstatens udvikling kan karakteriseres som socialistisk. Det solidariske fællesskab i den klassiske "Skandinaviske model", mener de er den absolut bedste måde at opretholde en ansvarlig stat på, i og med at den frigør fra fattigdom og ufrihed. Dette opponerer Mikkel B. Nielsen i artikel A2, da han mener, at ufriheden netop kommer af, at velfærdsstaten virker som stramme tøjler om det enkelte menneske. Hans syn på velfærdsstaten kan dermed karakteriseres som liberalt, hvilket for eksempel ses i hans udsagn om velfærdsstaten som noget, der beforder svaghed og fortrænger det personlige ansvar. I den tredje artikel A3, beskriver Ove K. Pedersen, at velfærdsstaten har en rolle, men denne rolle er "at opbygge individet" med evner til at klare sig selv. Dermed placerer A3 imellem de to andre artikler og kan karakteriseres som socialliberal.

Både bilag A1 og A2 har hentet inspiration fra den tyske sociolog Jürgen Habermas, der i sine teorier beskriver udviklingerne i det senmoderne samfund. A1's synspunkter er af socialistisk karakter, i og med, at de ønsker at staten skal fungere efter (for at benytte Habermas' udtryk) livsverdenens principper. Problemet ligger i, at systemet rationaliserer velfærdsstaten, så den mister sin livsverdensidentitet. Offentlige institutioner skal gebærde sig efter bløde, varme værdier, og ikke efter markedets beregnende, kolde, rationaliserende tankegang som de mener, tendensen er i øjeblikket. Bilag A2 mener, at *koloniseringen*, altså systemets indgriben i livsverdenen, ikke er sket ved markedets indgriben, men derimod statens indgriben: "den velfærdsstat der i de sidste halvtreds år har udvidet sin aktionsradius til at omfatte alle aspekter af den menneskelige tilværelse". Altså at den forfejlede udvikling ligger i institutioner som plejehjem, børnehaver, skoler og A-kassesystemet.

Hovedforskellen i de tre artiklers syn på velfærdsstatens udvikling er dermed at A1 mener, at velfærdsstaten udvikler sig væk fra varme værdier, mens A2 mener, at velfærdsstaten har udviklet sig til at varetage for mange funktioner. Hvor A1 og A2 ser negativt på velfærdsstatens udvikling ser A3 positivt på velfærdsstaten og dens rolle i fremtiden. Disse forskelle i synet på velfærdsstaten skyldes forskellige ideologiske udgangspunkter, og henter for A1's og A2's vedkommende inspiration fra Habermas.

Diskussion:

Kort sagt handler "At diskutere" om at se sagen fra flere sider. Dvs. at du skal opstille forskellige forklaringer, der er uenige med hinanden. Det kan f.eks. bestå i, at du først giver en liberalistisk og derefter en socialistisk forklaring. Det er vigtig, at du giver plads til begge forklaringer.

Derefter skal du uddybe, hvordan disse forskellige forklaringer argumenterer, dvs. hvad der gør disse forklaringer forskellige. Det handler om at de forskellige forklaringer har forskelligt teoretisk eller ideologisk udgangspunkt.

Du skal afslutte diskussionen med en konklusion, der besvarer opgavespørgsmålet. Svaret i diskussioner er ofte flertydigt, og afhænger af hvilken ideologi man har, eller hvilken teori man tror mest på. Derfor vil svaret ofte trække på flere af de forklaringer, du har givet, og svaret vil ofte have form af en opsummering af de forskellige forklarings hovedpointer.

I nogle tilfælde er det dog muligt at afgøre diskussionen med et bevis eller et argument (se det sidste afsnit i opgaveeksemplet).

Oversigt over diskussioner:

1. Opstille to eller flere forklaringer på en given sag.

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

2. Hvordan og hvorfor er forklaringerne forskellige?

3. Konklusion: Enten som en opsummering eller en afgørelse af diskussionen ved hjælp af et bevis/argument.

Eksempel på opgave og besvarelse:

Bilag kan ikke ses her. Besvarelsen er meget forkortet.

Opgave

Diskuter årsagerne til USA's invasion af Irak med udgangspunkt i bilag B4.

Besvarelse

USA invaderede i 2003 Irak, hvor de militære kampe stadig udkæmpes til dags dato. Richard Perle, der er den amerikanske præsident Georg Bushs tidligere sikkerhedsrådgiver, forklarer i interviewet "Europa er fortabt", at USA gik ind i Irak for at beskytte landet, idet "risikoen ved at lade ham være i fred var alt for stor" (med "ham" menes der Saddam Hussein), idet der herskede en udbredt mistanke om, at Irak besad masseødelæggelsesvåben. Med det beretter Perle, at invasionen var et sikkerhedspolitisk udspil, hvilket tydeligt hviler i egeninteresser og dermed realismen.

Et andet argument der er fremført som årsag til invasionen er at fjerne Saddam Hussein som diktator, og mulighed for etablering af en human regering i Irak, altså af hensyn til det irakiske folk. Dette argument er modsat der første af idealistisk karakter, idet invasionen her bygger på idealer om menneskerettigheder og folkets selvbestemmelse.

Disse to forklaringer er forskellige, fordi de tager udgangspunkt i hver sin teori om international politik. Realismen siger at nationer er styret af hensynet til egeninteresser, mens idealismen beskriver hvordan ideer og idealer forklarer aktørers handlinger i international politik.

Den oplagte realistiske forklaring med fokus på USA's egeninteresser, er USA's ønske om at skabe sikkerhed i forlængelse af 11. september, men desuden kunne man med udgangspunkt i realismen forklare USA's invasion med et ønske om at bibeholde sin status som unipolær magt, dels ved at opnå kontrol med olieproduktionen i Irak, dels ved at markere sig sikkerhedspolitisk. I modsætning hertil står idealismen. Ud over Perles forklaring om ønsket om at skabe demokrati i Irak, så kunne endnu en idealistisk forklaring være målet om at skabe en bedre og mere sikker verden, hvor lande respekterede spilleregler i et internationalt samfund.

At USA gik uden om FN i invasionen af Irak er et meget stort brud med tanken om et verdenssamfund og idealerne om at internationale organisationer og fælles normer og regler skal styre international politik. Dette er så skarpt et brud med idealistiske grundtanker, at der må ligge realistiske overvejelser bag USA's invasion af Irak.

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

Notat:

Eksempel på opgaveformulering i notatgenren:

”Du er økonomisk rådgiver for finansministeren. Skriv et notat, der indeholder en begrundet strategi for, hvordan finansministeren skal håndtere den nuværende økonomiske situation.”

Dit notat skal indeholde en eller flere strategier. Som økonomisk rådgiver kan du f.eks. give en keynesiansk og en monetaristisk strategi.

For hver strategi skal du skrive en argumentation. F.eks. fordele og ulemper ved løsningsforslaget, eller skelne mellem konsekvenser på kort og på lang sigt. Man kunne også forestille sig at du som spindoktor, skriver to løsningsforslag, hvor du beskriver konsekvenserne af at henvende sig til forskellige vælgergrupper. Det er vigtigt, at du bruger samfundsfaglig viden og begreber i din argumentation for hver strategi.

Du skal skrive besvarelsen som en bestemt afsender til en bestemt modtager, dvs. at du skal påtage dig en rolle som f.eks. økonomisk rådgiver for finansministeren, og skrive som om du skrev til finansministeren.

Afslutningsvis skal du skrive en konklusion, der skal indeholde en velbegrundet anbefaling af en bestemt strategi. Her skal du bruge samfundsfag til at argumentere for en bestemt strategi.

Oversigt over notater:

1. Opstil én eller flere strategier.
2. Angiv konsekvenserne af hver strategi.
3. Konkluder med en anbefaling og begrundelse for en strategi.

Eksempel på opgave og besvarelse

Opgave

Du er politisk medarbejder for Socialdemokratiet. Skriv et notat til Helle Thorning-Schmidt, der indeholder en begrundet strategi for en socialdemokratisk sejr ved næste valg.

Besvarelse (forkortet)

For at opstille en strategi frem mod det kommende valg er det naturligvis nødvendigt at få målsætningen slået fast. Her er der to oplagte strategier.

Den ene strategi er at maksimere stemmetallet ”voteseeking” for socialdemokratiet. Den letteste måde at gøre dette vil være at gå efter at tilbageerobre vælgere fra SF. Her vil jeg anbefale at lave politiske udspil uden SF især på det økonomiske område, da SF’s troværdighed afhænger af alliancen med Socialdemokraterne. Den anden strategi er at se på blokken som helhed i stedet for at rette øjnene mod partiets egne stemmetal. Altså rette fokus mod at komme i regering i stedet for at fokusere på eget mandattal. Det drejer sig ikke kun om ”office-seeking” og ministertaburetter, men også om ”policy-seeking” altså indflydelse.

Den første strategi kunne give befolkningen et billede af at den røde blok ikke kan blive enige, og derfor er der fare for, at det ville kunne svække blokken. Som det politiske billede har været siden 2001 står det klart at Socialdemokraterne får minimal indflydelse for sine mandater, og derfor vil det være bedre for partiet at

Genrer i samfundsfag – opgavetyper og kvalitetskriterier

fokuserer på at få de borgerlige fra magten, om det så koster et par mandater tabt til SF. Derfor vil jeg anbefale den anden strategi, hvilket betyder at samarbejdet med SF skal fortsætte og styrkes, så alternativet bliver så troværdigt som muligt. Samtidigt vil partierne styrke hinanden på henholdsvis troværdighed (fra S) og momentum (fra SF).

Vælges denne strategi bliver det altafgørende at vinde vælgere fra de borgerlige partier. For kernevælgere kan det slet ikke lade sig gøre. Derfor skal vi rette fokus direkte mod grupper, som det er muligt at flytte. Undersøgelser viser at den befolkningsgruppe der er mest tilbøjelig til at skifte parti, er de lavt uddannede. Udover at være tilbøjelige til at skifte parti skal målgruppen naturligvis også have tendenser til at være enige med Socialdemokraterne, og det skal ikke lægge dem alt for fjernt at stemme Socialdemokratisk. Derfor vil jeg anbefale at gå målrette efter den lavtlønnede, lavt uddannede arbejdervælger. Et stort antal af disse kan findes hos Dansk Folkeparti og Venstre. For disse vælgere er det oplagt at fortsætte på den velfærdsdagsorden der i længere tid har været forsøgt, samt at markere klare værdipolitiske synspunkter om integration og indvandrere.

Konklusion: Der skal være fokus på den røde blok som helhed, ikke partiets egne meningsmålinger. Alliancen med SF skal forstærkes så rød blok opnår flertal. For at opnå dette flertal skal vi stjæle vælgere fra højrefløjen. De mest oplagte er de arbejdervælgere, der befinder sig primært hos DF. Opgaven er her at få dem til at forstå at det ikke tjener deres egne interesser at støtte en borgerlig regering. Dette kan understøttes af initiativer der i særlig grad henvender sig til netop denne gruppe.

Vurdering:

En **vurdering** hænger uløseligt sammen med en (forudgående) diskussion. Vurderingen er en påpegning af, hvilke argumenter / synspunkter / forklaringer, der fremstår som de fagligt og sagligt bedste i forhold til en given sag / problemstilling. Med andre ord: I vurderingen kommer man frem til, hvad der er den bedste forklaring på en given sag / problemstilling. Man må gerne give sin personlige holdning til kende, blot skal denne holdning være fagligt begrundet.

Kilde: Den faglige forening i Samfundsfag.